

Уақыт кітабы: Қазақстан
библиографиясының тарихы

Dana Mutalip

**ADVENTURES IN
ANCIENT LANDS**

Айдана есімді жас кітапханашы Ұлттық кітапхананың ең шеткі сөресінен көне, алтын түстес Уақыт кітабын тауып алды. Ол кітаптың бетін ашқанда, айналаны жұмсақ жарық нұрландырып, оны өткен ғасырлардың құпиясына шақырғандай болды.

Айдана бір сәтте ежелгі дәуірге тап болып, тастарға қашалған таңбалар мен былғарыға жазылған алғашқы қолжазбаларды көрді. Бұл қазақ даласындағы жазба мәдениеті мен ақпаратты жүйелеп сақтаудың ең алғашқы қадамдары еді.

Ежелде адамдар маңызды мәліметтерді Орхон-Енисей ескерткіштері сияқты тастарға қашап жазған. Қызықты факт: Әл-Фараби бабамыз Отырар кітапханасында көптеген еңбектерді жүйелеп, әлемдегі алғашқы библиографтардың бірі болған. Мини тапсырма: Өз есіміңді ежелгі руна таңбаларымен қалай жазуға болатынын ойластырып көр.

Уақыт кітабы Айдананы Кеңестік кезеңге алып келді, мұнда еліміздің түкпір-түкпірінде зәулім кітапханалар ашылып, кітап ісі жаңа қарқын алды. Кітапханашылар әрбір кітапты арнайы карточкаларға тіркеп, оқырмандар үшін үлкен каталогтар жүйесін қалыптастырды.

Бұл кезеңде библиографиялық көрсеткіштер ғылыми негізде дамып, оқырмандарға қажетті әдебиетті табу өнері қалыптасты. Қызықты факт: 1931 жылы ашылған Пушкин атындағы кітапхана еліміздегі ең ірі білім мен мәдениет ошағына айналды. Мини тапсырма: Үйдегі кітаптарыңды тақырыбы бойынша, мысалы ертегілер мен оқулықтар деп бөліп жинастыр.

Айдана Тәуелсіз Қазақстанның алғашқы жылдарына саяхат жасап, ұлттық библиографияның жаңа белесін өз көзімен көрді. Енді қазақ тіліндегі басылымдарды есепке алу және ұлттық мұраны насихаттау мемлекеттік деңгейдегі ең маңызды іске айналды.

Ұлттық библиография дегеніміз — ел аумағында жарық көрген барлық басылымдардың ресми тізімі мен мәдени шежіресі. Қызықты факт: Әрбір жаңа кітапқа халықаралық стандартты нөмір беріледі, бұл оның әлемдік ақпараттық кеңістіктегі тәлқұжаты іспеттес. Мини тапсырма: Кез келген кітаптың соңғы бетінен ISBN деген жазу мен сандарды тауып оқы.

Кенеттен Айдана болашаққа ұқсайтын цифрлық кеңістікке енді, мұнда кітаптар экрандарда жарқырап, виртуалды сөрелерде тізіліп тұр. Енді оқырманға керекті ақпаратты табу үшін небәрі бірнеше секунд қана уақыт жұмсалатын технологиялар дәуірі туды.

Қазіргі таңда KazNEB сияқты электронды кітапхана порталдары арқылы кез келген адам үйінен шықпай-ақ сирек қолжазбаларды оқи алады. Қызықты факт: Қазақстанның Ұлттық электрондық кітапханасында миллиондаған цифрлық құжаттар мен кітаптардың көшірмесі сақталған. Мини тапсырма: Интернеттен KazNEB порталын тауып, өзіңе ұнайтын ертегіні іздеп көр.

Айдана өз кітапханасына оралып, библиографияның білім әлеміндегі маңызын терең түсінді. Ол тарихты сақтап, болашаққа жеткізетін осы мамандықты таңдағанына мақтанды. Ойлануға арналған сұрақ: Сеніңше, болашақтың кітапханасы қандай болады және онда кітаптар қалай сақталады?